

ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ДОНЕЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

В умовах глобалізації економічних відносин, під впливом науково-технічного прогресу постіндустріальні економіки розвинутих країн світу перетворюються в інноваційні економіки. Вирішальну роль в активізації цих процесів відіграють відносини, які складаються у сфері створення і використання інформаційних технологій, науково-технічних досягнень, інших нововведень, які набувають охорони як об'єкти інтелектуальної власності. Усвідомлення вирішальної ролі інтелектуальної власності у переорієнтації національної економіки на інноваційний шлях, забезпеченні економічного процвітання країни об'єктивно зумовлюють суттєві зміни в навчанні студентів-правознавців вищих навчальних закладів.

Право інтелектуальної власності можна вивчати в складі цивільного права (як це відбувається у деяких юридичних вузах). Проте потрібно враховувати, що зазначене правове утворення не є складовою частиною лише цивільного права, оскільки регулює цілий комплекс різногалузевих відносин, які складаються у сфері набуття, здійснення та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності. В сучасних умовах створились економіко-правові передумови для спеціального поглибленого вивчення права інтелектуальної власності як самостійної навчальної дисципліни.

Виходячи з цього, у Донецькому національному університеті на економіко-правовому факультеті вперше в Україні, починаючи з 1998 р., запроваджено викладання права інтелектуальної власності як самостійної навчальної дисципліни, що викладається студентам-правознавцям усіх форм навчання.

За минулі роки в університеті накопичено значний досвід викладання даної дисципліни. Вивчення дисципліни завершується складанням іспиту. Розроблено і видано навчально-методичні матеріали з вивчення права інтелектуальної власності, що включають робочу програму курсу, плани практичних занять, індивідуальні завдання для самостійної роботи, перелік тем курсових та дипломних робіт, теми контрольних робіт та методичні вказівки до їх виконання для студентів заочної та прискореної форми навчання, контрольні запитання для іспитів.

За п'ятнадцять років викладання права інтелектуальної власності видано понад тридцять навчально-методичних матеріалів, починаючи від перших опублікованих у 1998 р. методичних вказівок і закінчуючи останніми виданнями навчально-методичних матеріалів і практикумів [1–4].

Навчальна програма права інтелектуальної власності охоплює сімнадцять тем: загальна характеристика інтелектуальної власності і права інтелектуальної власності, основні поняття авторського права, суміжні права, авторські договори, захист авторського права і суміжних прав, основні поняття права промислової власності, характеристика об'єктів промислової власності, суб'єкти права промислової власності, оформлення патентних прав, права авторів об'єктів патентного права, характеристика патенту, договори про розпорядження правами на об'єкти промислової власності, захист прав авторів і патентовласників, правова охорона комерційних найменувань, правова охорона торговельних марок, правова охорона комерційної таємниці, захист від недобросовісної конкуренції.

Для засвоєння студентами практичних навичок, формування вмінь аналізувати спірні правові ситуації та вирішувати їх на підставі чинного законодавства розроблені практикуми з права інтелектуальної власності у двох частинах: Частина 1. Авторське право і суміжні права; Частина 2. Право промислової власності. Вказані практикуми містять практичні завдання і перелік питань для їх вирішення, а також повні тексти нормативно-правових актів, необхідних для розв'язання цих завдань.

Завдання для самостійної роботи студентів спрямовані на вивчення та аналіз матеріалів практики застосування законодавства про інтелектуальну власність, зокрема: вивчення і аналіз судових спорів про захист авторського права і суміжних прав, прав патентовласників, прав на торговельні та комерційні найменування, вивчення і аналіз практики боротьби правоохоронних органів з інтелектуальним піратством, відтворенням і поширенням контрафактних примірників аудіовізуальних творів, фонограм, комп'ютерних програм, практики укладання і виконання ліцензійних та інших договорів щодо передачі прав інтелектуальної власності, практики органів Антимонопольного комітету України у сфері захисту від недобросовісної конкуренції тощо.

Навчальні заняття з права інтелектуальної власності ведуть чотири викладача кафедри цивільного права і процесу, в тому числі два доценти. Захищена кандидатська дисертація з питань захисту від недобросовісної конкуренції [5], в стадії завершення знаходиться кандидатська дисертація про комерційну концесію; опубліковано монографію з проблем захисту прав інтелектуальної власності [6], навчальний посібник [7], а також понад 50 наукових статей, тез доповідей на наукових конференціях, в тому числі про досвід викладання права інтелектуальної власності [8].

З метою поглиблення знань з питань інтелектуальної власності студентів-магістрів на п'ятому курсі викладається дисципліна «Проблеми захисту прав інтелектуальної власності» [9].

Студенти активно залучаються до участі у наукових конференціях, змаганнях з права інтелектуальної власності. Так, у грудні 2007 р. студенти економіко-правового факультету Донецького національного університету виграли Всеукраїнські змагання з права інтелектуальної власності «Таврійський златовуст» (м. Сімферополь).

За минулі п'ятнадцять років економіко-правовий факультет Донецького університету закінчили понад п'ять тисяч студентів-правознавців денної, заочної та прискореної форм навчання, отримавши знання в області права інтелектуальної власності. Це дозволяє їм гідно і кваліфіковано здійснювати свою професійну діяльність в умовах сучасної інноваційної економіки.

Накопичений в Донецькому національному університеті досвід вивчення права інтелектуальної власності свідчить, що студенти-правознавці мають можливість досить глибоко вивчити цю навчальну дисципліну, усвідомити постійно зростаючу роль інтелектуальної власності в забезпеченні конкурентоздатності, прибутковості кожного підприємства, навчитися застосовувати різноманітні способи захисту від порушень прав у сфері інтелектуальної власності, ефективно боротися з випуском контрафактної продукції. Все це дає нашим випускникам підстави для повноцінної участі в процесах вирішення нових завдань, поставлених інноваційною економікою, яка заснована на ефективному використанні і захисті інтелектуальної власності.

1. *Темы контрольных работ по праву интеллектуальной собственности и методические указания к их выполнению* (для студентов заочного и ускоренного обучения специальности «Правоведение») / Сост. В.А. Будянский. Утверждено на

заседании кафедры «Правоведение» протокол № 6 от 26.03.1998 г. — Донецк: ДонГУ, 1998. — 11 с.

2. *Учебно-методические материалы по изучению права интеллектуальной собственности* / Сост. В.А. Будянский, И.Ф. Коваль. — Донецк: ДонНУ, 2009. — 82 с.

3. *Практикум по праву интеллектуальной собственности*. Часть 1. Авторское право и смежные права (для студентов всех форм обучения специальности «Правоведение») / Авторы: В.А. Будянский, И.Ф. Коваль, З.И. Опейда. — Донецк: ДонНУ, 2012. — 180 с.

4. *Практикум по праву интеллектуальной собственности*. Часть 2. Право промышленной собственности (для студентов всех форм обучения специальности «Правоведение») / Авторы: В.А. Будянский. — Донецк: ДонНУ, 2012. — 152 с.

5. *Коваль И.Ф.* Право на ділову репутацію суб'єктів господарювання та його позасудовий захист від неправомірного використання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. — Донецьк, 2005. — 20 с.

6. *Коваль И.Ф.* Защита деловой репутации субъектов хозяйствования антимонопольными органами Украины: монографія. — Донецк: Норд-Пресс; ДонНУ, 2006. — 190 с.

7. *Коваль И.Ф.* Защита прав интеллектуальной собственности: учебное пособие / И.Ф. Коваль; под общ. ред. Е.П. Орлюк. — К.: «Лазурит-Полиграф», 2010. — 300 с.

8. *Будянский В.А.* О преподавании учебной дисциплины «Интеллектуальная собственность» в высших учебных заведениях Украины / Материалы выступлений «9-я международная научно-практическая конференция «Актуальные проблемы интеллектуальной собственности» (г. Алушта, 5–9 сентября) / Государственный департамент интеллектуальной собственности. — 2005. — С. 100–102; Будянский В.А. Досвід викладання права інтелектуальної власності студентам-правознавцям // Інтелектуальна власність. — 2001. — № 8. — С. 40–44.

9. *Учебная программа и планы практических занятий по курсу «Защита прав интеллектуальной собственности»* (для студентов дневной, заочной и ускоренной формы обучения специальности «Правоведение») / Сост. И.Ф. Коваль. — Донецк: ДонНУ, 2011. — 42 с.